

Hassas Konular

"Hâlden İstikbale Türk Varlığı: Meselelerimiz, Hedeflerimiz" Toplantısı Açış Konuşması¹

F. Sema Barutcu Özönder

22 Nisan 2011

Çok değerli dostlarımız, meslektaşlarımız,

Kurucu başkanımız Prof.Dr. Cihat Özönder'in önderliğinde 9 Nisan 1991 tarihinde kurulmuş olan Vakfımızın bugün kuruluşunun 20. yılı münasebetiyle bir aradayız. Bu vesile ile düzenlemiş olduğumuz toplantı davetimizi lutfedip kabul ederek gelen siz değerli dost ve meslektaşlarımızı saygıyla selamlıyor, bu günümüzü bizimle paylaştığınız için, güç ve destek verdiğiniz için Vakfımız adına teşekkürlerimi sunuyorum.

KÖKSAY'ın 20 yılı, yeni bir Türk ve dünya dengesine geçişin yaşandığı bir yirmi yıllık zaman dilimine denk gelir. KÖKSAY'ın kuruluş yılı Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetlerinin yanına yeni bağımsız Türk devletlerinin eklendiği bir yıldır.

KÖKSAY böyle bir yeni döneminin başında, "Türk dünyasının siyasî, sosyal, iktisadî, kültürel hayatını ve gelişmelerini, dilini, tarihini, düşünce ve hayat tarzını, kültürünü, insanlığa ve dünya medeniyetine hizmetlerini, diğer milletler ve topluluklarla ilişkilerini bilimsel yöntemlerle incelemek ve araştırmak" üzere kuruldu. Vakıf amacına uygun araştırma-inceleme planları hazırladı, bunları uyguladı. Kurduğu kurul, araştırma grupları ve enstitüleri marifetiyle akademik ölçüde araştırma-inceleme yaptı, yaptırdı. Bu çerçevedeki faaliyetleri özendirdi, yönlendirdi, destekledi ve katkıda bulundu.

KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı Prof.Dr. Cihat Özönder'in önderliğinde denebilir ki, kuruluş amaç ve ilkeleri esasında, bugüne değin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetleriyle alanında özgün ve kendine yeterli olma özelliğine sahip, adında *strateji* sözcüğü olan, 22 gönüllü kurucu üyenin katkılarıyla kurulmuş ülkemizin vakıf statüsündeki ilk düşünce kuruluşudur. Vakfımız sosyal ve stratejik araştırmalar alanında sahip olduğu bakış açısı ile ülkemizin ve bütün Türk ülkelerinin ve milletimizin hassasiyetlerine büyük bir hassasiyetle eğilen özelliğini kaybetmeden bugüne gelmiştir.

KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dizisi, Tengrim Türklük Bilgisi Araştırmaları Dizisi gibi kitap dizileri, akademik ciddiyeti ve ağırlığı ile ünlenen *KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi: Kök Araştırmalar* ile kurulduğu tarihten itibaren yayıncılık alanında da gönüllü hizmet vermektedir. Devletimizin ve milletimizin sağlıklı hayatini sürdürdürebilmesi yolundaki hassasiyetlerimize dikkat çekmeyi de bir görev sayarak kamuoyumuzu da bilgilendirmek üzere zaman zaman düzenlediği toplantı ve konferansları da burada sayabiliriz. Son yıllarda düzenli olarak

¹ "Hâlden İstikbale Türk Varlığı: Meselelerimiz, Hedeflerimiz" Toplantısı, KÖKSAY'ın Kuruluşunun 20. Yılı Şerefine, 16 Nisan 2011, Ankara.

gerçekleştirdiği staj programları yoluyla da üniversite gençliği ile birleşmektedir. Bütün bunların gerçekleşmesinde, KÖKSAY ortamının güçlenmesinde gönüllü katkıları olan bilim adamlarımıza, alan uzmanlarımıza, meslektaşlarımıza şükran borcumuzu ifade etmek isterim.

20. yüzyılın ilk onlu yıllarından 1990'lara kadar devam eden süreçte, Türk Dünyasının en batısında bağımsız bir parçasının varlığının nitelik ve değeri, görünmez yüksek duvarlarla ve kalın tel örgülerle çevrili Sovyet imparatorluğunun yıkılıp dağılmasıyla bir kez daha hissedilir ve görünür hâle geldi. Sovyetlerden geriye yalnızca hem ideolojik liderden hem de her türlü eylemin meşru dayanağı sayılan ideolojiden yoksun kalmış Sovyet mirasına sahip bir büyük nüfus ve nüfuz alanı değil, 20. yüzyıllarını Sovyetlere bakarak geçiren bir dünya da kalmıştı. Berlin'leri ayıran duvarı iki Berlinli birlikte yıkarken bütün Batıda oturanlar, - bir kez daha güneşin doğudan doğduğunu söyleyerek doğunun gizemini bir kez daha çözmeye giriştiler.

Çok etnili bölgesel yapı modelinde kurulan SSCB'nin kurucu ideolojik prensiplerinden burada söz edilmeyecektir. Ancak şu kadarını da söylemek gereklidir: SSCB'nin bu çok etnili bölgesel yapısına karşılık, Bolşevik projesi özel bir 'milliyet siyaseti'ne dayanan bir bütünleşme/entegrasyon projesidir. SSCB'yi yıkan sebeplerin başında bütünleşmenin merkezine adı belli bir etnin yerleştirilmesi ve merkez ve çevre elitlerinin totaliter hükümlerle ilişkileriyle beslenerek bu projenin gerçekleşmesi için merkezden çevreye yayılan uygulamaları gelmektedir².

SSCB dağılıp yıkılmıştır. Bu doğrudur. Ancak Bolşevik projesinin başarısız olduğu, yıkıldığı veya rafa kalktığı hakkında verilen her hükmün acele verilmiş bir hüküm değerinde olduğunu da belirtmek isterim.

SSCB'nin 'Büyük Sovyet Toplumu'nun inşasını hedefleyen bu özel 'milliyet siyaseti'nin bakış ve yaklaşımlarına dayanan uygulamalarının Büyük Sovyet Toplumunu oluşturacak Rus ve Rus olmayan milletlerdeki sosyal, kültürel, ekonomik, ruhî ve idrakî sonuçları nedir? Sovyet sonrası yapıda Rus ve Rus olmayan toplumlardaki etkileri, belki daha doğru olarak etki seviyeleri ne olmuştur? Bu sonuç ve etkileri doğal olarak bünyelerinde taşıyan Sovyet modelini terk edenler hayatın durmayan akışı içinde hangi hakikatlerle yüzleşmişlerdir? Büyük Sovyet Toplumunun inşası uğruna, 70 yılı aşkın proje uygulama sürecinde Rus olmayan toplumların göz ardı edilen, bastırılan gerçekleri olmuş mudur? Bizce bunlar henüz layıkıyla ölçülmemiş, belirlenmemiş; acımasız ve soğuk bilimsel tespitleri henüz yapılmamıştır.

Neredeyse dünyanın yarısını kaplayan bu imparatorluğun ardında bıraktığı "boşluk"ta, başıboş bırakılmaması gerekenler için 'Küresel Strateji'nin ustası Zbigniew Brzezinski', Amerika'ya yüklediği zor görevi 1992 yılında şu sözlerle ifade etmişti: "İşte ütopya sonrası çağda Amerika'nın karşılaştığı tarihî ve kritik sorun budur. Bu konuda etkili olabilecek tek başlangıç noktası, kendi kendisini kısıtlayabilen bir **küresel toplum yaratıp** dünyanın kendi kaderini kontrol edebilmesini sağlayabilmektir. Ancak bu şekilde yirmibirinci yüzyıla girerken yazılacak tarihin kurbanları değil, efendisi olduğumuzu kanıtlayabiliriz."³

Adlandırmaların farklılığı bizi şaşırtmamalıdır. Zira nüfuz alanlarını da dâhil ederek Büyük Sovyet Toplumu Projesi söylemi ve pratiğinin muhatapları ile Küresel Toplum Projesi söyleminin ve pratiğinin muhatapları bir ve aynıdır. Başka ifade ile şekli farklı gibi gözükse de özü itibarı ile aynı olan "proje"lerin "nesnesi/nesnelere" ve onların yayıldığı alan bir ve aynıdır: Bu alan bilindik tarihi ile Türk varlığının da 3000 yıllık hayat alanıdır. Bu alan, bugünden bakarak kimilerince esasen çoğunluğu Hıristiyan olmayan bir alan olarak da tanımlanabilir.

Bugünkü mesele, kendisine Küresel Toplum Yaratma "misyonu" yükleyen güç/güçler ile onun "dışında kalanlar" arasında dengenin nasıl sağlanacağı, küresel topluma dâhil olmak istemeyenlerin nasıl uyumlu ve ehli hâle getirileceği meselesidir. Şüphesiz böyle bir "misyon"un başarılmasında en başta gereken 'şeyler', projenin gerçekleşmesi için sürekli güncellenen birden çok senaryolu olarak hazırlanmış eylem planları ve onların zaman planına ilişkisinin uyumlu ve uygun olması, bu Büyük Projenin yöneticisi/yöneticileri ile tek tek kişilerden milletlere,

² Sovyet imparatorluğunun kuruluş prensipleri ve çözülüp yıkılma sebepleri üzerine bkz. Victor Zaslavsky (1997) "The Soviet Union", *After Empire, Multiethnic Societies and Nation-Building, The Soviet Union and Russian, Ottoman, and Habsburg Empires*, Ed. K. Barkey ve M. von Hagen, Westview Press, 73-96.

³ Z. Brzezinski, (1993), *Kontrolüden Çıkmış Dünya (Yirmibirinci Yüzyılın Arifesinde Dünya Çapında Karmaşa)*, Çev.: Haluk Menemencioğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1994, XIV. Yazar tarafından kitabın önsözünün yazılış tarihi 1992 Ağustosunu olarak verilmiştir.

her tür şirketleşmiş cemaatlerden devletlere uzanan örgütlü yapıların oluşturduğu Büyük Proje çalışanlarının denenerik belirlenip tanımlanması ve onların proje nesnelere ile kuracakları 'stratejik iletişim'in niteliği, ve en nihayet sonucu alacak ahvale ve şartta uygun eylemin tarzının belirlenmesidir.

Bu Küresel Toplum yaratma "iş"i şüphesiz bir Küresel Toplum Mühendisliği işidir. Bu "misyon"un gönüllü mühendisliğini üstlenenler ile onların taşeronlarının, çırak ve kalfalarının proje eylem alanında işleri hem zor hem de kolaydır. Kolaydır çünkü cahiller aldanır, acizler ve güçsüzler ise ikna olur. Zordur çünkü bireysel güvenlikten başlayıp toplumsal güvenliğe uzanan bir hatta özgün ve dinamik olarak sağlıklı hayatiyetini sürdürmek isteyen unsurlar, "aklı"nın sezgi ve gönülle birleşerek ortaya çıkardığı "olgu"nun gücünü fark ettiklerinde, özgünlüklerini koruma altına alacak usul ve tarzlarını geliştirebilirler. Zordur, çünkü tek tek bireylerin ve onların kendi uyumlu, uzlaşmış, örgütlü toplumunun tecrübe edilmiş eski bilgi, usul ve tarzlar üzerine ekleyip bütünleştirecekleri yeni bilgiler, yeni usul ve tarzlar, üretici çekirdeğin korunduğu doğal akışı içindeki özgün yenilenme kabiliyetinin iç dinamikleri toplum mühendisliğinin karşısındaki en önemli engeldir. Toplum mühendisliğinin bu düşmanına kısaca, hesaba alınmayan insan faktörü de diyebiliriz.

Bugünümüz, bu bahse konu proje alanında en ilkesiz, en vahşi ve kurbanlarının sayısı hesap edilemeyecek sayıda çok bir eylem planının uygulamasıyla geçmektedir. Irak, Afganistan, Çeçenistan, Kırgızistan, Doğu Türkistan, KKTC, Türkiye, Pakistan hemen sayabileceğim birkaç örnek uygulama alanıdır. Bu toplantıda bunların bir kısmı bütün çiplikliği ile gözler önüne serilmeye çalışılacaktır.

Sanırım bir diğer meselemiz, belki daha çok bir sıkıntı- toplum ve siyaset bilimcilerinin ve daha ileri olarak yönetici ve siyasetçilerin Küresel Toplum Mühendisliğinin dayattığı değişirme ve dönüştürme dinamiklerini toplumsal değişimin iç dinamikleri yerine koymak veya öyle olmalarını istemelerinden kaynaklanmaktadır. Değişimin yayılabilmesinin başlangıç şartı değişmeyi fark etmektir. Toplum ve siyaset bilimcilerimiz, yöneticilerimiz ve siyasetçilerimiz değişmeyi fark etmeyenleri veya fark ettikleri hâlde kabul etmeyenleri Küresel Toplum Mühendisliğinin çekici terimi "zamanın ruhu'nu kavrayamama" ile nasıl suçlayıp küçümseyebilirler; bu nasıl bir "stratejik ikna ve telkin yöntemi" olabilir; böyle ithal ve çakma söylem ve terimlerle içinden çıkıp, içinde yaşadıkları toplumları peşlerinden nasıl ve nereye kadar sürükleyebilirler? Kişilerin kişilere, biri olmazsa diğeri hiç olmaz kurumların kurumlara, bireyin devlete, devletin bireye güveninin zedelendiği, bezginlik, yılgınlık, çaresizlik duygularının toplumu sardığı bir kaotik ortam, sağlıklı değişme ve dönüşmenin mi işaretidir, yoksa Küresel Toplum Projesinin bir ara sonucu mudur? Devletimiz ve milletimiz bunu kritik etmek durumundadır.

Zaman hakikaten hem iyi bir öğretici hem de edinilen tecrübelerle bağlananlar ve ondan ibret alanlar için iyi bir fark ettiricidir. Son yirmi yılda daha netleşen Küresel Toplum ve Büyük İstikrar projelerinin vaat ettikleri ile harekete geçirilebilen edilgen kitlelerin nelerini değiştirip nelerini dönüştürdüklerinin çok yönlü bir tahlili kritikçilerini beklemektedir. Ancak şu basit kuralı hepimiz biliriz: Karşılaşmaların, çatışma ve çarpışmaların sonuçları tek yanda olmaz.

Einstein'ın sonsuzluk üzerine sarf ettiği şu meşhur söz de ("Yalnızca iki şey sonsuzdur, evren ve insanoğlunun aptallığı; aslında evrenin sonsuzluğundan emin değilim"), nihayetinde küresel toplum mühendislerinin de insan olduklarını hatırlattığı için zaman zaman moral verici ve rahatlatıcı olabilir.

Toplantımız, seçilen olgular ve mekânlar üzerinden şimdiki referans noktası olarak iki oturum hâlinde Dünya Türklüğünün istikbaline dair bir kritik yapmayı ve buna göre öngöründe bulunmayı deneyecektir. Eğer seçilen olgular ve mekânlar Küresel Toplum Projesinin pratiğine de seçilmiş olgular ve mekânlarsa, soru bizce şu olmalıdır: Türk milleti, Küresel Toplum Projesinin kurban edilmeye aday edilgen faili mi olmayı, yoksa küresel boyuttaki 3000 yıllık yer-suyunun efendisi olacağı Modern Türk Toplumunu Projesi'nin etken yapıcısı ve faili mi olmayı seçmelidir? Böyle bir karar alıfta, Büyük Stratejinin derinliklerine batmayan, ama Türk ve dünya insanlık bilgisini tenkidî ve mukayeseli bilip sonuçlar çıkarabilen, yaşadığı binlerce yıllık tarihini hâle bağlayıp istikbâlinin sağlığını kendi üretici gücünde gören millî şuur sahibi, işaretçi entellektüel aktivistlerimizin rolü elbette büyük olacaktır. Böyle bir varlık ülküsünün yolları çetin olsa da, onu yürümeye gönüllü, enerjik ve cesur, kendi değerleri ve özelliklerinin, zayıf ve güçlü yönlerinin idrakinde ve buna göre de doğru ve bilimsel bilginin gücünü yedeğine almaya hazırlanan bir kuşağın mevcudiyeti garantisidir.

Vakfımızın kuruluşunun 20. yılına girdiğimiz bugünde konuşma davetimizi lutfedip kabul ederek gelen çok değerli dost ve meslektaşlarıma huzurlarınızda teşekkürlerimi bir kez daha sunuyorum, bugünü bizimle paylaştığınız için

siz değerli konuklarımıza Vakfımız adına teşekkür ediyorum. Vakfımıza 20 yıl boyunca emeği geçen, gönüllü katkı sağlayan, kapısını çalan herkese şükranlarımı bildiriyorum. Hayatı boyunca kendisini gerçekten vakfettiği ve kendisinden sonrakilere teslim ettiği, bizim de nice 20 yıllar aynı ilke ve hedeflerle sürdürmeleri için gönül rahatlığıyla teslim edeceğimiz Vakfımızın kurucusu ve şeref başkanı, sevgili eşim Prof.Dr. Cihat Özönder'i bütün sevgim ve minnettarlığımla bir kez daha anıyorum.

Saygılarımla,

16 Nisan 2011, Ankara

F. Sema Barutcu Özönder, Prof.Dr., KÖKSAY Başkanı.

KÖKSAY E-Bülteni, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı (KÖKSAY) tarafından çıkarılmaktadır. KÖKSAY bağımsız ve bağlantısız, günlük siyasî konumu olmayan bir kurumdur; merkezine Türkiye ve Türk dünyasını alarak araştırmalarını ulusal ve uluslar arası sosyal, siyasî ve stratejik konulara yoğunlaştırır, araştırma ve incelemeler yapar. Dolayısıyla, bu yayında ifade edilen bütün görüşler, değerlendirmeler ve varılan sonuçlar yalnızca yazarlarına aittir.

© 2011, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı. Bütün hakları saklıdır.